

Список використаної літератури:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник / І. М. Литвин. – вид.2, допов. – Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2014. – 192с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Овсяк. О. Спогад з історії створення українського перекладу «Хрещеного батька» Маріо П'юзо мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: www.vsesvit-journal.com/old/content/view/915/41

Список словників:

4. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <http://sum.in.ua>.
5. Oxford Dictionaries [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: <https://en.oxforddictionaries.com>

Список ілюстративних джерел:

1. Puzo M. The Godfather : A Novel / Mario Puzo. – New York : Signet, 1983. – 576 p.
2. П'юзо М. Хрещений батько : роман / Маріо П'юзо : пер. з англ. В. Батюка, О. Овсяка. – Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 480 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Н.С. Рибалка

ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ МІСТЕРІЇ ЛЬЮІСА КЕРРОЛА «АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ»

Н. О. Луца

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Увагу перекладознавців традиційно привертають різноманітні випадки креативного використання мовних засобів у художньому дискурсі, що спричиняють, за образним висловленням С. Флоріна, «перекладацькі муки» [4]. Велика зацікавленість у вивченні перекладацьких труднощів пояснюється їхньою ітеративністю та експліцитною емпіричністю. У межах певних жанрів, за врахування індивідуальних особливостей стилю, можна і слід розцінювати необхідність перекладу тих чи інших деталей, особливо коли вони підпорядковані авторському стилю, тобто розглядати діалектику окремого та цілого. Переклад художніх текстів (особливо містерії «Аліса в країні див» Л. Керрола) вимагає відходу від буквральності та вільного відтворення деталей: «промовляючих імен», гри слів, підтексту, гумору тощо (на тлі загальнолітературного контексту) [3, с.552].

Канонічний твір Л. Керролла про пригоди дівчинки Аліси в Дивокраї був обраний для дослідження не випадково. Більшість перекладачів зосереджують увагу на мовній грі, що є ідіостильовою домінантою усієї творчості цього письменника, яка проявляється не тільки на рівні вербального матеріалу, а й на сюжетно-композиційному та образно-художньому рівнях. Але каламбури – це надто просто й очевидно, тому перед нами стоїть складніше завдання: дослідити весь формально-змістовий трансформаційний потенціал перекладу, передачу прагматичної інформації та глибини символізму. Цим пояснюється доцільність та **актуальність** нашого дослідження.

Об'єктом дослідження є перекладацькі трансформації, функціонально скеровані на передачу індивідуального стилю автора та прагматичної інформації, а **предметом** аналізу – особливості їх (компенсаційного) відтворення в українському перекладі В. Корнієнка.

Метою нашого дослідження є аналіз загалом трансформаційного потенціалу українського перекладу містерії. Для цього ми обрали в якості **матеріалу** фрагменти оригіналу та перекладу містерії Л. Керрола.

Дослідження перекладу показали, що частотними виявилися формально-змістові трансформації на морфологічному рівні, а саме частиномовні заміни: *So she was considering in her own mind (as well as she could, for the hot day made her feel very sleepy and stupid)* // *Вона сиділа й думала (наскільки це можливо у спеку, коли туманіє голова й злипаються повіки*. Прикметники *sleepy* – сонний та *stupid* – дурний [5] у перекладі замінені на дієслова *туманіє* та *злипаються*, окрім цього спостерігаємо їх перестановку місцями. До того ж, у перекладі з'являється стилістичний прийом інтердепенденції: *туманіє* та *злипаються* – стилістично марковані одиниці одного стилістичного плану [1], натомість в оригіналі вони нейтральні, що й надає текстові однотипної розмовно-просторічної конотації (функціонально-стилістична формально-змістова трансформація на лексичному рівні конотативного плану).

У перекладі В. Корнієнка фігурують формально-змістові трансформації на лексичному рівні:

- денотативний план: *but when the Rabbit actually took a watch out of its waistcoat-pocket, and looked at it, and then hurried on, Alice started to her feet* // *Та коли Кролик раптом добув із нагрудної кишеньки годинника й, зиркнувши на нього, поспішив далі, Аліса схопилася на ноги* – еквонімічна трансформація – заміна гіпоніма іншим гіпонімом того самого класу: різновиди кишень на одязі – *waistcoat-pocket* – кишенька жилета [5] і *нагрудна кишенька*;

- конотативний план: іменник *waistcoat-pocket* набуває в перекладі оцінно-емоційного значення *нагрудна кишенька* завдяки демінутивному суфіксові суб'єктивної оцінки – *еньк*.

На синтаксичному рівні формально-змістових трансформацій найчастотнішими виявилися:

- заміна типу речень: *and she tried to curtsy as she spoke – fancy curtseying as you're falling through the air! Do you think you could manage it?* // *Тут Аліса спробувала зробити реверанс. (Уяви собі реверанс у повітрі і спитай себе, що з того вийшло б?)* В оригіналі речення загальнопитальне (передбачає відповідь «так» або «ні»), а в перекладі спонукальне (виражає волевиявлення у формі заклик) [2];

- вилучення: *And so it was indeed: she was now only ten inches high, and her face brightened up at the thought that she was now the right size for going through the little door into that lovely garden.* // *І справді: тепер вона заледве сягала десяти дюймів і аж проясніла на думку, що такий зріст дасть їй. нарешті змогу пройти крізь дверцята в той чарівний садок.* У перекладі вилучена сполука *her face*, натомість перекладена лише дієслівно-іменникова сполука *brightened up at the thought* // *проясніла на думку*;

- додавання: *Why, I wouldn't say anything about it, even if I fell off the top of the house!* // *Та що там сходи! Тепер я й не писнула б, якби впала навіть із даху!* В перекладі з'являється додане речення – *Та що там сходи!*

Щодо формально-змістових трансформацій із прагматичним компонентом, то в перекладі переважають мегатекстові трансформації (виноски, коментування та примітки). Але більшість прагматичної інформації лишилася прихованою для українського читача, наприклад:

- обидві королеви (і шахова, і картяна) насправді червоні, адже в Англії шахи не чорно-білі, а червоно-білі [8]; в перекладі використана концептуальна трансформація (орієнтація на адресата чужої культури);

• деякі жарти не видаються достатньо смішними, якщо не знати їх реального підтексту: так, наприклад, *Mock Turtle* – це назва страви-підробки, котра імітує дорогий черепаший суп, але готується із телятини [6]. Ось чому на оригінальних ілюстраціях Д. Тенніела *Казна-Що-Не-Черепашка* має телячу голову й плаче, коли виконує оду вечірньому супові;

• окрім того, в українському перекладі нівелюється яскравий національний колорит, адже багато символів, звичних для англійського читача, відсутні в нашій свідомості, наприклад, протистояння Лева та Однорога, що уособлює Англію та Шотландію [5].

При зіставному аналізі ми змогли переконатися в тому, що в більшості випадків трансформаційний потенціал українського перекладу містерії Л. Керолла «Аліса в країні див» вельми значний. Перекладач використовує різноманітні прагматичні, стилістичні, лексичні та інші прийоми для увиразнення мови та передачі гротескного ефекту оригіналу. Загалом зазначмо, що переклад містерії цілком адекватний англійському першотворові.

Список використаних джерел і літератури:

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua>
2. Загнітко А. П. Українська мова: Словник-довідник. 1998 / Загнітко А. П., Познанська В. Д., Омельченко З. Л., Мозгунов В. В. та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litmisto.org.ua/?p=2882>
3. Кияк, Т. Р. Перекладознавство : підручник / Т. Р. Кияк, А. М. Науменко, О. Д. Огуй. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 543 с.
4. Флорин С. Муки переводческие / Сидер Флорин. – М. : Высшая школа, 1983. – 184 с.
5. Онлайн-словник Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : https://en.wikipedia.org/wiki/The_Lion_and_the_Unicorn
6. Онлайн-словник Wikipedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Mock_Turtle
7. АBBYY Lingvo Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.lingvo.ua/uk>
8. When did non-white chess pieces change from red to black, and why? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://www.theguardian.com/notesandqueries/query/0,-200653,00.html>

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. Carroll Lewis. *Alice's Adventures in Wonderland* London / Lewis Carroll. – Penguin Books, 1994, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <https://ebooks.adelaide.edu.au/c/carroll/lewis/alice/index.html>
2. Керрол Льюїс. Аліса в Країні Чудес / Керрол Льюїс. – К.: Видавництво Івана Малковича «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : http://ae-lib.org.ua/texts/carroll__alices_adventures_in_wonderland__ua.htm

Науковий керівник: к. філол. наук, доцент В. М. Кикоть

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕНОТАТИВНОГО ПЛАНУ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ С. КІНГА «МЕРТВА ЗОНА»

Г. О. Меленко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Однією з ключових проблем сучасного перекладознавства є визначення та типологія перекладацьких трансформацій. Під час перекладу з англійської мови на українську перекладачі часто вдаються до трансформацій різного типу, оскільки знайти прямий лексичний відповідник у більшості випадків практично неможливо. Згідно із тлумаченням О. О. Селіванової, трансформація – це перетворення,